

SELKOESITE

VOIKO OIKEUSASIAMIES AUTTAA?

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIES

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIES

Eduskunnan oikeusasiamies valvoo viranomaisten työtä ja toimintaa.

Viranomaisten täytyy toimia oikein ja noudattaa työssään lakia.

Oikeusasiamies pitää huolta siitä, että viranomaiset noudattavat lakia työssään, täyttävät velvollisuutensa ja tekevät työnsä oikein.

Viranomainen voi olla ihminen tai laitos. Viranomaisia ovat esimerkiksi verovirastot ja kuntien virastot. Viranomaisia ovat myös terveyskeskukset. Tuomioistuimetkin ovat viranomaisia.

Virkamiehiä ovat esimerkiksi poliisit, opettajat peruskoulussa tai lääkärit terveyskeskuksessa.

Mitä oikeusasiamies tekee?

Oikeusasiamies seuraa erityisesti, että kansalaisten perusoikeudet ja ihmisoikeudet toteutuvat.

Suomessa on yksi oikeusasiamies ja kaksi apulaisoikeusasiamiestä. He tekevät samaa työtä ja työskentelevät itsenäisesti. Heillä kaikilla on samat oikeudet ja valtuudet tehdä työtään. Valtuudet ja oikeudet on kerrottu laissa.

Eduskunta valitsee oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiehet. He tekevät työtään neljä vuotta kerrallaan. Oikeusasiamies kertoo eduskunnalle joka vuosi, millaista työtä hän on tehnyt. Hän julkaisee työstään kirjan, vuosikertomuksen.

Miten oikeusasiamies toimii?

Oikeusasiamies tutkii hänelle tulevia kanteluita.

Jos joku on sitä mieltä, että viranomainen on kohdellut häntä väärin, hän voi kannella eli kertoa asiasta oikeusasiamiehelle. Oikeusasiamies voi kertoa viranomaiselle, miten olisi pitänyt toimia.

Oikeusasiamies voi myös tutkia epäkohtaa, jonka hän on itse huomannut. Epäkohta tarkoittaa asiaa, joka on jollakin tavalla epäoikeudenmukainen tai väärin.

Oikeusasiamies tekee tarkastuksia suljettuihin laitoksiin, varuskuntiin ja virastoihin. Suljettu laitos tarkoittaa paikkaa, josta ei pääse pois, vaikka itse haluaisi. Sellaisia ovat esimerkiksi koulukodit ja vankilat.

Tarkastuksilla laitosten asukkaat ja työntekijät voivat keskustella oikeusasiamiehen kanssa. Keskustelut ovat luottamuksellisia. Oikeusasiamies ei kerro muille, mitä hänelle on kerrottu.

Oikeusasiamiehelle tulee vuodessa monta tuhatta kantelua. Oikeusasiamiehen kansliasta tehdään vuosittain yli 100 tarkastusta.

*Kuvassa vasemmalta
eduskunnan oikeusasiamies
Petri Jääskeläinen,
apulaisoikeusasiamies
Maija Sakslin ja
apulaisoikeusasiamies
Jussi Pajuoja.*

VOIKO OIKEUSASIAMIES AUTTAA?

Voit pyytää apua oikeusasiamieheltä:

- jos epäilet, että virkamies tai viranomainen ei ole noudattanut lakia
- jos viranomainen ei ole tehnyt työtään oikein
- jos perus- ja ihmisoikeudet eivät ole toteutuneet

Kuka voi tehdä kantelun?

Oikeusasiamiehelle voi tehdä kantelun kuka tahansa.

Voit tehdä kantelun, jos viranomainen on kohdellut sinua väärin tai epäoikeudenmukaisesti.

Esimerkiksi olet joutunut odottamaan liian kauan viranomaisen päätöstä tai et ole saanut hoitoa, joka sinulle olisi kuulunut.

Voit tehdä kantelun myös toisen ihmisen puolesta. Silloin sinulla pitää olla valtakirja. Valtakirja tarkoittaa, että sinulla on toisen ihmisen kirjallinen lupa tehdä kantelu hänen puolestaan.

Kenestä voit tehdä kantelun?

Voit tehdä kantelun oikeusasiamiehelle viranomaisista tai virkamiehistä.

Viranomaisia ovat esimerkiksi:

- valtion virastot ja laitokset
- kuntien virastot ja luottamuselimet
- tuomioistuimet

Luottamuselimiä ovat kuntien ja kaupunkien valtuustot, kunnanhallitukset, kaupunginhallitukset sekä kuntien ja kaupunkien lautakunnat.

Virkamiehiä ovat esimerkiksi:

- poliisit
- ulosottomiehet
- sosiaalityöntekijät
- terveyskeskuslääkärit
- kunnanjohtajat
- peruskoulunopettajat
- rakennustarkastajat
- tuomarit

Voit kannella oikeusasiamiehelle laitoksista, jotka hoitavat julkisia tehtäviä.

Niitä ovat esimerkiksi työttömyyskassat ja vakuutuslaitokset. Ne maksavat ihmisille korvauksia, tukia ja eläkkeitä.

Julkisia tehtäviä hoitavat myös yritykset, joilta kunnat ostavat palveluita. Lastenkoti voi olla tällainen yritys.

Ennen kuin teet kantelun, puhu suoraan sen viranomaisen kanssa, joka on toiminut väärin. Puhuminen voi ratkaista ongelman, eikä kantelua tarvitse tehdä.

Kenestä et voi tehdä kantelua?

Et voi tehdä kantelua muista kuin viranomaisista tai ihmisistä, jotka hoitavat julkisia tehtäviä. Et voi ilmoittaa oikeusasiamiehelle rikoksesta. Jos on tapahtunut rikos, sinun täytyy ilmoittaa siitä poliisille.

Et voi kannella oikeusasiamiehelle eduskunnasta tai kansanedustajista tai oikeuskanslerista.

Oikeuskansleri valvoo esimerkiksi sitä, että hallituksen ja presidentin työ noudattaa lakia.

Et voi kannella oikeusasiamiehelle ulkomaiden viranomaisista. Voit kannella vain viranomaisista Suomessa.

Et voi kannella oikeusasiamiehelle kansainvälisistä järjestöistä.

Et voi kannella oikeusasiamiehelle aatteellisista yhdistyksistä. Sellaisia ovat esimerkiksi urheiluseurat tai poliittiset puolueet.

Et voi kannella oikeusasiamiehelle esimerkiksi:

- pankeista tai yrityksistä
- asunto-osakeyhtiöistä eli taloyhtiöistä
- asianajajista tai yksityislääkäreistä
- tavallisista ihmisistä

Mistä asiasta voit kannella?

Laissa sanotaan, mitä asioita oikeusasiamies voi tutkia tai mitä asioita hän ei voi tutkia. Oikeusasiamies ei tutki kantelua, jos asia ei kuulu oikeusasiamiehelle.

Voit tehdä kantelun sellaisesta toiminnasta, joka ei noudata lakia.

Viranomainen rikkoo lakia esimerkiksi:

- jos hän rikkoo ihmisten perusoikeuksia tai ihmisoikeuksia
- jos hän tekee asioita, joihin hänellä ei ole oikeutta
- jos hän käyttää väärin oikeuksiaan
- jos hän viivyttää paljon työssään tai ei perustele päätöksiään kunnolla

Viranomainen ei saa olla huolimaton työssään tai käyttäytyä huonosti.

Viranomaisen täytyy myös antaa neuvoja asiakkailleen, että asiakas osaa toimia oikein.

Oikeusasiamies ei tutki kantelua, jos asia on yli kaksi vuotta vanha, ellei tapaus ole erityisen vakava. Oikeusasiamies ei tutki kantelua, jos tuomioistuin käsittelee asiaa samaan aikaan. Oikeusasiamies ei tutki kantelua, jos asiaan on jo haettu muutosta tai siihen voi vielä hakea muutosta viranomaiselta.

Oikeusasiamies ei tutki kantelua, jos et ilmoita omaa nimeäsi.

Miten oikeusasiamies tutkii kantelun?

Kun oikeusasiamies tutkii kantelun, hän arvioi jokaisessa tapauksessa, onko viranomainen noudattanut lakia. Oikeusasiamies arvioi myös, ovatko perusoikeudet ja ihmisoikeudet toteutuneet.

Kun oikeusasiamies tutkii kantelua, hän puhuu sen viranomaisen kanssa, josta joku on tehnyt kantelun. Hän pyytää myös selvityksiä ja tietoa asiasta muilta viranomaisilta. Hän voi määrätä tarkastajia tutkimaan asiaa. Hän voi myös pyytää poliisia tutkimaan asiaa.

Viranomaisella on oikeus kertoa oma mielipiteensä asioista. Samalla viranomainen saa tietää, kuka on tehnyt kantelun hänestä.

Kantelut ovat yleensä julkisia. Se tarkoittaa, että muutkin saavat tietää kantelusta, jos haluavat. Salaisia tietoja ovat kuitenkin esimerkiksi kantelijan terveys tai sosiaalitet.

Oikeusasiamies voi siirtää kantelun jollekin toiselle viranomaiselle, jos se on tarpeellista. Tällöin hän ilmoittaa siirrosta kantelijalle.

Mitä kantelusta seuraa?

Kantelun seuraukset riippuvat siitä, mitä oikeusasiamies saa selville, kun hän tutkii asiaa.

Oikeusasiamies voi nostaa syytteen, jos on tapahtunut rikos. Hän voi antaa viranomaiselle huomautuksen, jos viranomainen on rikkonut lakia tai tehnyt työnsä huonosti. Oikeusasiamies voi kertoa viranomaiselle, miten hänen olisi pitänyt toimia lain mukaan.

Lisäksi oikeusasiamies voi kertoa, millaista on hyvä hallinto tai miten kantelijan oikeudet toteutuvat. Hän voi myös pyytää, että viranomainen oikaisee virheen tai hyvittää sen asiakkaalle.

Jos oikeusasiamies on huomannut virheitä viranomaisen toiminnassa, hän voi pyytää viranomaista muuttamaan toimintaansa.

Oikeusasiamies ei voi muuttaa viranomaisten ratkaisuja. Hän ei voi kumota tuomioistuimen päätöstä. Hän ei voi puuttua sellaisiin kysymyksiin, jotka täytyy todistaa tai päättää oikeudessa. Oikeusasiamies ei voi puuttua viranomaisen työhön, jos viranomainen on noudattanut lakia ja toiminut oikein. Oikeusasiamies ei voi määrätä vahingonkorvauksia. Oikeusasiamies ei voi neuvoa lakiasioissa.

**Irrota
kantelulomake
tästä**

OLETKO KANNELLUT TAI VALITTANUT ASIASTA
JO MUUALLE? *

☐

KYLLÄ

☐

EN

KENELLE VIRANOMAISELLE OLET ILMOITTANUT ASIASTA?

MILLOIN TEIT ILMOITUKSEN?

OLETKO JO SAANUT PÄÄTÖKSEN ASIASTA? *

☐

KYLLÄ

☐

EI

PÄIVÄYS *

ALLEKIRJOITUS *

Voit lähettää kantelun mukana asiakirjoja, jotka auttavat kantelussa. Voit lähettää ne postissa tai sähköpostissa.
Postiosoite on: Oikeusasiamiehen kanslia, 00102 Eduskunta. Sähköpostiosoite on: oikeusasiamies@eduskunta.fi.

Suojattua sähköpostia on syytä käyttää, kun lähettää aineistoa, joka sisältää salassa pidettäviä tai muuten arkaluontoisia asioita.
Suojattu sähköposti: <https://turvaposti.eduskunta.fi>. Vastaanottaja: oikeusasiamies@eduskunta.fi.

KUKA TOIMI MIELESTÄSI VÄÄRIN? *

MITÄ TAPAHTUI?

KÄÄNNÄ

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEN

KANTELU EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHELLE

Täytä kaikki kohdat, joissa on tähti (*).
Kerro, miksi haluat tehdä kantelun. Kerro, miksi olet sitä
mieltä, että viranomaisen toiminta on laitonta tai väärin.
Jos tila ei riitä, kirjoita toiselle paperille.

Voit lähettää mukana kaikki paperit, päätökset ja asiakirjat,
jotka auttavat kantelussasi. Jos teet kantelun viranomaisen
päättöksestä, laita päätös tai sen kopio mukaan kanteluun.
Oikeusasiamies palauttaa paperit myöhemmin.

SUKUNIMI *

ETUNIMI *

OSOITE *

POSTINUMERO *

POSTITOIMIPAIKKA *

PUHELIN PÄIVISIN

FAKSI

SÄHKÖPOSTI

MINKÄ VIRANOMAISEN TOIMINTAA ARVOSTELET? *

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

MILLOIN JA MISSÄ?

.....

MITÄ MUUTA HALUAT KERTOA?

.....

.....

.....

MIKSI TOIMINTA TAI PÄÄTÖS EI MIELESTÄSI NOUDATA LAKIA? *

.....

MITEN KANTELU TEHDÄÄN?

Jos haluat tehdä kantelun,
voit kirjoittaa oikeusasiamiehelle
kirjeen. Voit kertoa kirjeessä
omin sanoin, mitä on tapahtunut.

Voit tehdä kantelun myös niin,
että täytät kantelulomakkeen.
Löydät sen tästä esitteestä.

Kantelulomake on myös
internetissä oikeusasiamiehen
verkkosivuilla.
Osoite on *www.oikeusasiamies.fi*.

Tarvitsetko neuvoa kantelun
tekemisessä?
Vaihteen numero on 09 4321

Voit kirjoittaa kantelun suomeksi
tai ruotsiksi.

Voit tehdä kantelun myös
englanniksi.

Muista kirjoittaa kanteluun,
ketä viranomaista kantelusi
koskee. Kirjoita myös, mitä asiaa
pidät laittomana. Kirjoita, miksi
asia on mielestäsi laiton tai väärä.

Kantelussa täytyy lukea
kantelijan nimi ja osoite.
Jos kantelussa ei ole nimeä,
oikeusasiamies ei tutki sitä.
Kantelussa saa mielellään olla
myös kantelijan puhelinnumero
ja sähköpostiosoite.

Kantelun liitteet ja lähettäminen oikeusasiamiehelle

Kun teet kantelun oikeusasiamiehelle, laita sen mukaan kopiot päätöksistä ja asiakirjoista. Niistä oikeusasiamies saa lisätietoa asiasta.

Kantelun voi lähettää oikeusasiamiehelle postissa, faksilla tai sähköpostilla. Saat ilmoituksen, kun oikeusasiamies on vastaanottanut kantelun.

Kantelun tutkiminen ei maksa mitään.

Kantelun tutkiminen voi viedä paljon aikaa. Oikeusasiamies yrittää tutkia kaikki kantelut alle vuodessa.

Päätös kanteluun

Kun oikeusasiamies tekee päätöksen kantelusta, hän lähettää kantelijalle siitä tiedon. Samalla oikeusasiamies palauttaa paperit, jotka kantelija on lähettänyt hänelle. Vain sähköpostissa lähetettyjä lisätietoja oikeusasiamies ei palauta lähettäjälle.

Oikeusasiamies kertoo joistakin tärkeistä päätöksistään oikeusasiamiehen verkkosivuilla. Hän saattaa kertoa päätöksistä myös tiedotusvälineille. Oikeusasiamies ei silti julkaise kantelijan nimeä. Hän ei myöskään kerro salaisia tietoja tiedotusvälineille.

MITÄ OVAT PERUS- JA IHMISOIKEUDET?

Kun oikeusasiamies tutkii kanteluita, hän arvioi, toteutuvatko tapauksessa perusoikeudet ja ihmisoikeudet.

Jokaisella ihmisellä on perusoikeudet. Ne tarkoittavat oikeuksia, jotka on mainittu Suomen perustuslaissa. Ne ovat perusarvoja ja tärkeitä asioita kaikille.

Perusoikeudet turvaavat jokaisen ihmisen vapautta. Valtio, kunnat tai viranomaiset eivät saa puuttua tähän vapauteen.

Perusoikeudet takaavat esimerkiksi, että jokaisella ihmisellä on oikeus elää.

Kaikilla on oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen.

Kaikilla on vapaus liikkua ja oikeus suojella yksityiselämäänsä.

Kaikilla on sananvapaus, vapaus kokoontua ja kuulua yhdistyksiin.

Kaikilla on omaisuuden suoja.

Se tarkoittaa, että toisen omaisuutta ei saa viedä tai tuhota.

Perusoikeuksiin kuuluvat taloudelliset oikeudet, sosiaaliset oikeudet ja sivistykselliset oikeudet.

Niitä ovat esimerkiksi oikeus työhön, sosiaaliturvaan ja oikeus saada opetusta.

Lisäksi perustuslaki suojelee tasa-arvoa.

Perustuslaki antaa oikeuden osallistua vaaleihin.
Perustuslaki antaa kaikille Suomen kansalaisille oikeuden käyttää omaa kieltään. Lisäksi perustuslaki suojelee ympäristöä. Jokaisella suomalaisella on oikeusturva. Se tarkoittaa, että lait suojelevat heidän oikeuksiaan.

Suomalaisia koskevat myös Euroopan unionin perusoikeudet. Euroopan unionilla on perusoikeuskirja. Siihen on kirjoitettu ihmisten perusoikeudet. Euroopan unionin jäsenmaiden on pakko noudattaa perusoikeuksia.

Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille. Ne on kirjoitettu kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Suomen valtio on luvannut turvata nämä oikeudet kansalaisilleen ja kaikille ihmisille, jotka ovat Suomessa.

Ihmisoikeuksien tarkoitus on antaa kaikille ihmisarvon mukainen elämä.

MITÄ ON HYVÄ HALLINTO?

Kun oikeusasiamies tutkii kanteluita, hän katsoo myös, onko hallinto ollut hyvää. Hyvä hallinto on jokaisen ihmisen perusoikeus. Kaikilla ihmisillä on oikeus saada hyvää hallintoa.

Hyvään hallintoon kuuluu, että viranomaiset kohtelevat kaikkia ihmisiä oikeudenmukaisesti. Viranomaisten täytyy olla puolueettomia. Viranomaisen täytyy myös tehdä työnsä huolellisesti ja oikein, eikä työ saa kestää liian kauan.

Hyvää hallintoa on esimerkiksi se, että viranomaiset vastaavat ihmisten asiallisiin kysymyksiin. Viranomaiset kuuntelevat asiakasta silloin, kun asia koskee häntä itseään. Viranomaiset antavat asiakkaan puhua omaa äidinkieltään. Viranomaiset myös perustelevat päätöksensä.

Hallintolaki kertoo lisää hyvästä hallinnosta.

YHTEYSTIEDOT

POSTIOSOITE

Eduskunnan oikeusasiamies
00102 Eduskunta

KÄYNTIOSOITE

Oikeusasiamiehen kanslia
Arkadiankatu 3, Helsinki

(Eduskunnan lisärakennus
Pikkuparlamentti)
Avoinna ma-pe klo 9–16

PUHELIN

09 4321 (eduskunnan vaihde)

SÄHKÖPOSTI

oikeusasiamies@eduskunta.fi

SUOJATTU SÄHKÖPOSTI

Suojattua yhteyttä on syytä
käyttää, kun lähettää aineistoa,
joka sisältää salassa pidettäviä tai
muuten arkaluontoisia asioita.

suojattu sähköposti:
<https://turvaposti.eduskunta.fi>

vastaanottaja:
oikeusasiamies@eduskunta.fi

FAKSI

09 432 2268

VERKKOSIVUT

www.oikeusasiamies.fi

ASIAKASPALVELU

Tarvitsetko neuvoa kantelun
tekemisessä?
Puhelinnumero on 09 4321
(vaihde).

Jos olet jo tehnyt kantelun,
voit soittaa ja kysyä,
onko sitä jo tutkittu.
Soita silloin kirjaamoon.
Puhelinnumero on 09 432 3381.

Jos haluat lisätietoja
eduskunnan oikeusasiamiehestä,
voit kysyä tiedottajalta.
Tiedottajan puhelinnumero
on 09 432 3352.

